

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КРИЗ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотация. Розглянуто особливості розвитку криз на вітчизняних підприємствах. Визначено, що особливостями прояву криз є застаріла система управління, відсутність антикризових менеджерів, несвоєчасне реагування на розвиток кризи і т. д.

Аннотация. Рассмотрены особенности развития кризисов на отечественных предприятиях. Определено, что особенностями проявления кризисов являются устаревшая система управления, отсутствие антикризисных менеджеров, несвоевременное реагирование на развитие кризиса и т. д.

Annotation. The features of manifestation of the crisis on domestic enterprises are outdated management system, lack of crisis managers, untimeliness of responding to developing crises, etc. These are the problems the article deals with.

Ключові слова: криза, антикризове управління, антикризові менеджери, вітчизняні підприємства.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що в останні роки в Україні спостерігалася тенденція до збільшення кількості підприємств, на яких виникла фінансова криза. Оцінка діяльності цих підприємств свідчить, що причиною виникнення кризової ситуації на багатьох з них є низький рівень менеджменту й відсутність системи контролінгу.

Незважаючи на значну кількість наукових розробок, які знайшли своє відображення в роботах Василенко В. О., Грязновой А. Г., Салиги С. Я., Ковалева А. П., Тридіда А. Н., Великого Ю. М. та ін., ряд проблем залишається не вирішеним.

Метою статті є розгляд особливостей розвитку криз на вітчизняних підприємствах.

На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні чи відсутність потенціалу для успішного функціонування. Подолання такого кризового стану, що діагностують як "загрозу банкрутства", вимагає розробки та здійснення спеціальних методів фінансового управління підприємством [1].

Управління в кризовій ситуації можна визначити як процес роботи під тиском обставин таким чином, що дозволить керівникам аналізувати, планувати, організовувати, направляти і контролювати ряд взаємозалежних операцій при прийнятті швидких і раціональних рішень з невідкладних проблем, що виникли перед підприємством. Тому основною метою антикризового управління є забезпечення гарних результатів – запланованих чи випадкових – за допомогою здорової організації, що досягається шляхом використання оточення на основі добре поставленого управління людьми і комунікаціями [2].

Управління має сполучати стратегічні й тактичні аспекти. Сутність стратегічного управління полягає у вживанні заходів, що дають можливість запобігати настанню кризи. Тактичне управління має на меті розробку й реалізацію заходів для виведення підприємства з кризового стану та ліквідації наслідків цього стану.

У своїй основній масі вітчизняні кризові підприємства знаходяться вже на такій стадії розвитку кризи, що мова йде не про подолання потенційної кризи, а про реальну загрозу банкрутства та існування підприємства взагалі. Наслідком несвоєчасного реагування керівників на розвиток кризової ситуації є велика кількість підприємств, на яких вже неможливо відновити платоспроможність і які, як наслідок, підлягають ліквідації. Це підтверджується статистикою Агентства з банкрутства:

1. Загальна кількість підприємств, які перебувають у процедурах банкрутства на 01.05.2011 р., – 14 265.

2. Кількість припинених протягом квітня 2011 року справ – 674, з них:

- шляхом відновлення платоспроможності – 27;
- з інших підстав – 112;
- ліквідовано – 521.

3. Кількість порушених протягом квітня 2011 р. справ – 730.

В якості особливостей прояву криз на вітчизняних підприємствах можна виділити такі [3]:

1. Якщо на підприємствах існує потенціал для подолання кризи, то практично ніде немає ефективних менеджерів, здатних його реалізувати.

2. Розуміння і відчуття кризи виникає тоді, коли криза набуває загрозливих масштабів.

3. Колишня командно-адміністративна система не здатна перебудуватися і пристосуватися до постійних змін ринкових умов.

4. Ринок праці не може надати необхідну кількість антикризових керуючих із заданим рівнем професійно-кваліфікаційних якостей.

5. Не існує вітчизняних консалтингових і аналітичних центрів, здатних впровадити на підприємстві дієву систему антикризового менеджменту, а також розробити повноцінну антикризову стратегію, впровадження якої дозволило б досягти заданого рівня ефекту.

6. Керівники підприємств рідко запрошують професійних антикризових керуючих, мотивом чого виступає небажання делегувати свої повноваження і владу.

Саме ці особливості прояву криз на вітчизняних підприємствах і призводять до негативної динаміки зниження результативності роботи підприємств, що, в свою чергу, викликає збільшення банкрутств по Україні.

Чітка регламентація різних криз на вітчизняних підприємствах є основою виявлення їх причин та характерних особливостей. Це дозволяє правильно діагностувати стадію розвитку кризи, вчасно створити антикризову команду, реалізувати адекватні антикризові програми та, як наслідок, уникнути ліквідації підприємства.

Наук. керівн. Проскура О. Ю.

Література: 1. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібник / С. Я. Салига, О. І. Дачій, Н. В. Нестеренко та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с. 2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посібник / В. О. Василенко. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с. 3. Пушкарь А. И. Антикризисное управление: модели, стратегии, механизмы : научное издание / Пушкарь А. И., Тридид А. Н., Колос А. Л. – Х. : ООО "Модель Вселенной", 2001. – 452 с. 4. Управління фінансовою санацією : навч. посібник / Ю. М. Великий, І. П. Косарева, В. В. Прохорова та ін. – 2-ге вид., перероб. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 368 с.